

המטה עשר בשבט



הוא השנה לאילנות

עֲנֵי הַיּוֹם

ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות, לפי שעד יום זה כבר ירדו רב הגשמים של השנה, ומתחילים לגדל הפרחים של הפרות.

איך גדל פרי על העץ? כשמתחיל לגדל הפרי יוצא מהעץ פרח, ולאחר זמן נתפח הפרח, ומאמצעיתו מתחיל לגדל הפרי.

היות ויום זה הוא ראש השנה לאילנות נוהגים לאכל בו הרבה סוגי פרות, ובפרט פרות משבעת המינים, וכן יש נוהגים לאכל פרי חדש כדי לברך עליו ברכת "שהחינו".

יום חמשה עשר בשבט מסגל להתפלל לה' שישמין לנו אתרוג יפה ומהדר לחג הסוכות. ע"כ נוהגים ג"כ לאכל ביום זה מרקחת אתרוגים.

היות ומרבדים לאכל הרבה סוגי פרות צריכים לזכר את דיני קדימה בברכות ודיני קדימה בפרות: דיני קדימה בברכות: המוציא; מזונות; הגפן; העץ; האדמה; שהכל.

דיני קדימה בפרות: תחלה מברכים על פרות משבעת המינים לפי הסדר: זית; תמר; גפן; תאנה; רמון. מתחילים בזית לפי שהוא הפרי הקרוב למלה "ארץ".

כשנוטעים עץ פרי אסור לאכל מפרותיו בג' שנים הראשונות. פרות אלו נקראים "ערלה", בשנה הרביעית נקראים הפרות "נטע רבעי" בזמן שבית המקדש היה קיים היו אוכלים אותם בירושלים, ובשנה החמישית הם "חלין" ומתרים לאכילה בכל מקום.

חיבים להפריש מהפרות תרומות ומעשרות. תרומה גדולה נותנים לכהן. מעשר ראשון נותנים ללוי. תרומת מעשר נותן הלוי לכהן. ומעשר עני נותנים לעניים ומעשר שני אוכלים בירושלים.

שאלות על עניני ההלכות

מהו ט"ו בשבט? מה נוהגים לאכל ב"ט"ו
על מה נוהגים להתפלל בשבט?
ביום זה?
מדוע קבעו יום זה לראש לאכילה?
השנה לאילנות?
לפי איזה סדר צריכים "שהחיינו"?
לאכל את הפרות משבעת למי נותנים תרומה גדולה?
המינים ושאר הפרות? מעשר ראשון? תרומת מעשר?
איך נעשה הפרי על האילן? מעשר עני? והיכן אוכלים
כמה שנים הם "ערלה"? מעשר שני?

דיני ברכות לפני האכילה ולאחריה

דברי מאפה של לחם, חלות, מצות, פתות וכדו', מברכים עליהם ברכת "המוציא" לפנייהם, ו"ברכת המזון" לאחריהם. 
דברי מאפה של עוגה, ופלים, ביסקויטים, ביסלי, וכדו', מברכים לפנייהם ברכת "בורא מיני מזונות", ולאחריהם ברכת "על המזנה". 
על היין מברכים "בורא פרי הגפן" לפנייה, וברכת "על הגפן ועל פרי הגפן" לאחריה. 
כל הפרות הגדלים על העץ מברכים עליהם "בורא פרי העץ" לפנייהם, וברכה אחרונה: אם אכל משבעת המינים מברך "על העץ ועל פרי העץ", ואם אכל רק משאר פרות, מברך אחריהם ברכת "בורא נפשות". 
כל הפרות והירקות הגדלים באדמה, מברכים עליהם ברכת "בורא פרי האדמה" לפנייהם, וברכת "בורא נפשות" לאחריהם. 
כל האוכלים שאינם גדולים מן העץ או מהאדמה מברכים עליהם ברכת "שהכל נהיה בדברו" לפנייהם, וברכת בורא נפשות" לאחריהם. 

דיני קדימה בברכות

כְּשֵׁיִשׁ לְאָדָם מְאָכְלִים רַבִּים, וְלִכְל אֶחָד בִּרְכָה שׁוֹנָה, מְבָרֵךְ לְפִי סֵדֶר זֶה: הַמוֹצֵיא, בּוֹרָא מִיְנֵי מְזֻנוֹת, בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן, בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ, בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה, שֶׁהַכֹּל נִהְיָ בְּדִבְרוֹ.

כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו עוֹגָה עִם פְּרִי, מְבָרֵךְ קֹדֶם עַל הָעוֹגָה.
כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו תַּפּוּחַ וּבִנְנָה, מְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל הַתַּפּוּחַ, שֶׁבִּרְכָתוֹ בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ.

כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו תַּפּוּז וְרִמּוֹן, אֶפְלוּ שְׁשֵׁנֵיהֶם בִּרְכָתָם בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ, מְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל הָרִמּוֹן, כִּינּוּן שֶׁהוּא מְשַׁבֵּעַת הַמִּינִים, וְהוּא חָשׁוּב יוֹתֵר.

כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו עֲנָבִים וְרִמּוֹן, שְׁשֵׁנֵיהֶם מְשַׁבֵּעַת הַמִּינִים, מְבָרֵךְ קֹדֶם עַל הָעֲנָבִים, כִּי הֵם קוֹדְמִים בַּפֶּסוּק שֶׁל שְׁבַעַת הַמִּינִים.

כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו ב' פְּרוֹת שֶׁבִּרְכוּתֵיהֶם שְׁוֹת, כְּגוֹן תַּפּוּז וְתַפּוּחַ שְׁשֵׁנֵיהֶם בִּרְכָת "בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ", מְבָרֵךְ קֹדֶם עַל הָחֵבִיב לוֹ.

שְׁאֵלוֹת עַל עֲנֵי נִי הַהֲלָכוֹת

דְּבָרִים שֶׁמְבָרְכִים עֲלֵיהֶם	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו מִיְנֵי מְאָכְל
"הַמוֹצֵיא" מָה מְבָרְכִים	שֶׁבִּרְכָתָם שׁוֹנָה, מָהוּ סֵדֶר הַבִּרְכוֹת?
דְּבָרִים שֶׁמְבָרְכִים עֲלֵיהֶם	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו עוֹגָה עִם פְּרִי, עַל מָה מִהֶם מְבָרֵךְ קֹדֶם?
"בּוֹרָא מִיְנֵי מְזֻנוֹת" מָה מְבָרְכִים לְאַחֲרֵיהֶם?	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו תַּפּוּחַ וּבִנְנָה, עַל מָה מִהֶם מְבָרֵךְ קֹדֶם?
דְּבָרִים שֶׁמְבָרְכִים עֲלֵיהֶם	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו תַּפּוּז וְרִמּוֹן, עַל מָה מִהֶם מְבָרֵךְ קֹדֶם וּמִדּוּעַ?
"בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ" מָה מְבָרְכִים לְאַחֲרֵיהֶם?	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים, עַל מָה מִהֶם מְבָרֵךְ קֹדֶם? וּמִדּוּעַ?
דְּבָרִים שֶׁמְבָרְכִים עֲלֵיהֶם	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו תַּפּוּזִים וְתַפּוּחִים, עַל מָה מִהֶם מְבָרֵךְ קֹדֶם?
"בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה" מָה מְבָרְכִים לְאַחֲרֵיהֶם?	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו תַּפּוּזִים וְתַפּוּחִים, עַל מָה מִהֶם מְבָרֵךְ קֹדֶם?
דְּבָרִים שֶׁמְבָרְכִים עֲלֵיהֶם	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו תַּפּוּזִים וְתַפּוּחִים, עַל מָה מִהֶם מְבָרֵךְ קֹדֶם?
"שֶׁהַכֹּל נִהְיָ בְּדִבְרוֹ" מָה מְבָרְכִים לְאַחֲרֵיהֶם?	כְּשֵׁיִשׁ לְפָנָיו תַּפּוּזִים וְתַפּוּחִים, עַל מָה מִהֶם מְבָרֵךְ קֹדֶם?

רב נחמן ורב יצחק היו שני צדיקים גדולים, שנקראו אמוראים, פעם אחת ישבו שני הצדיקים ולמדו ביחד את התורה הקדושה כאשר נפרדו (הלכו) בקש רב נחמן מרב יצחק שיברך אותו, אמר לו רב יצחק: בא ואספר לך ספור:

מעשה באיש אחד שהלך במדבר הגדול והיה רעב, צמא ועיף מאד, חפש האיש מקום לנוח ולא מצא, עד שבאמצע הדרך ראה פתאם אילן (עץ) יפה וגדול שעושה הרבה צל, ופירותיו יפים ומתוקים, ואפלו נחל מים קטן נובע (זורם) לידו, שמח האיש שמחה גדולה, אכל מן הפרות שתה מן המים ונח בצל האילן, כאשר רצה ללכת אמר האיש: אילן, אילן, במה אברכה? הכל כבר יש בך, פרותיך מתוקים, הצל שלך טוב, ואפלו נחל מים כבר עובר תחתך (לידך), אלא יהי רצון שכל הנסיעות (העצים החדשים) שישעו (שישתלו) ממך יהיו טובים כמותך.

גם אתה, אמר רב יצחק לרב נחמן, הכל כבר יש בך, אתה צדיק גדול, עשיר, ויש לך בנים, ובמה אברך אותך? אלא יהי רצון שכל הבנים שלך יהיו כמותך.

אילן אילן במה אברכה? פירותיך מתוקין, וצילך נאה, אמת המים עוברת תחתך. אלא יהי רצון שכל נסיעות



אֶרֶץ חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה

רְמִי בֶר יִחְזָקָאל נִזְדַּמְנוּ לִבְנֵי בְרָק,
רָאָה עֵינַיִם שְׂרָעוֹת תַּחַת הַתְּאֵנָה, נָטַף הַדִּבְשׁ מִן הַתְּאֵנָה
וְהַחֲלָב נָגַר מִן הָעֵינַיִם וְנִתְעַרְבְּבוּ זֶה בְּזֶה, וְאָמַר: "הֲרִי
זִבַּת חֲלָב וּדְבַשׁ"



רְבִי אָמַר לר' פְּרִידָא: אֵין אַתָּה מֵרָאָה לִי אֶת הָאֲשָׁכּוּלוֹת
שֶׁבְּכֶרְמֶד? אָמַר לוֹ: כּוֹ! יֵצֵא לְהֵרָאוֹת לוֹ, הִבִּיט מֵרְחוֹק
וְרָאָה כְּעֵין שׁוֹר בֵּין הַגִּפְנִים, אָמַר לוֹ: אֵין הַשׁוֹר הַזֶּה
מַחֲבִיל אֶת הַכֶּרֶם? אָמַר לוֹ: הַשׁוֹר הַזֶּה שְׂאֵתָה רוֹאָה אֲשָׁכּוּל



מַעֲשָׂה שֶׁאָמַר רְבִי יוֹסִי לְבָנוֹ בְּצִפּוֹרִין:
עָלָה וְהִבֵּא לָנוּ גִרְגְרוֹת מִן הָעֵלִיָּה, עָלָה וּמָצָא אֶת הָעֵלִיָּה
צָף עָלֶיהָ דְּבַשׁ.



אֵילָן אֵילָן בַּמָּה אֲבָרְכָךָ?

פִּירוּתֶיךָ מְתוּקִין, וְצִילְךָ

נָאָה, אֶמֶת הַמַּיִם

עוֹבֶרֶת תַּחְתֶּיךָ.

אֵלָּא יְהִי

רָצוֹן נְשָׁכְל

בְּטִיעוֹת שְׁנוּטְעִין

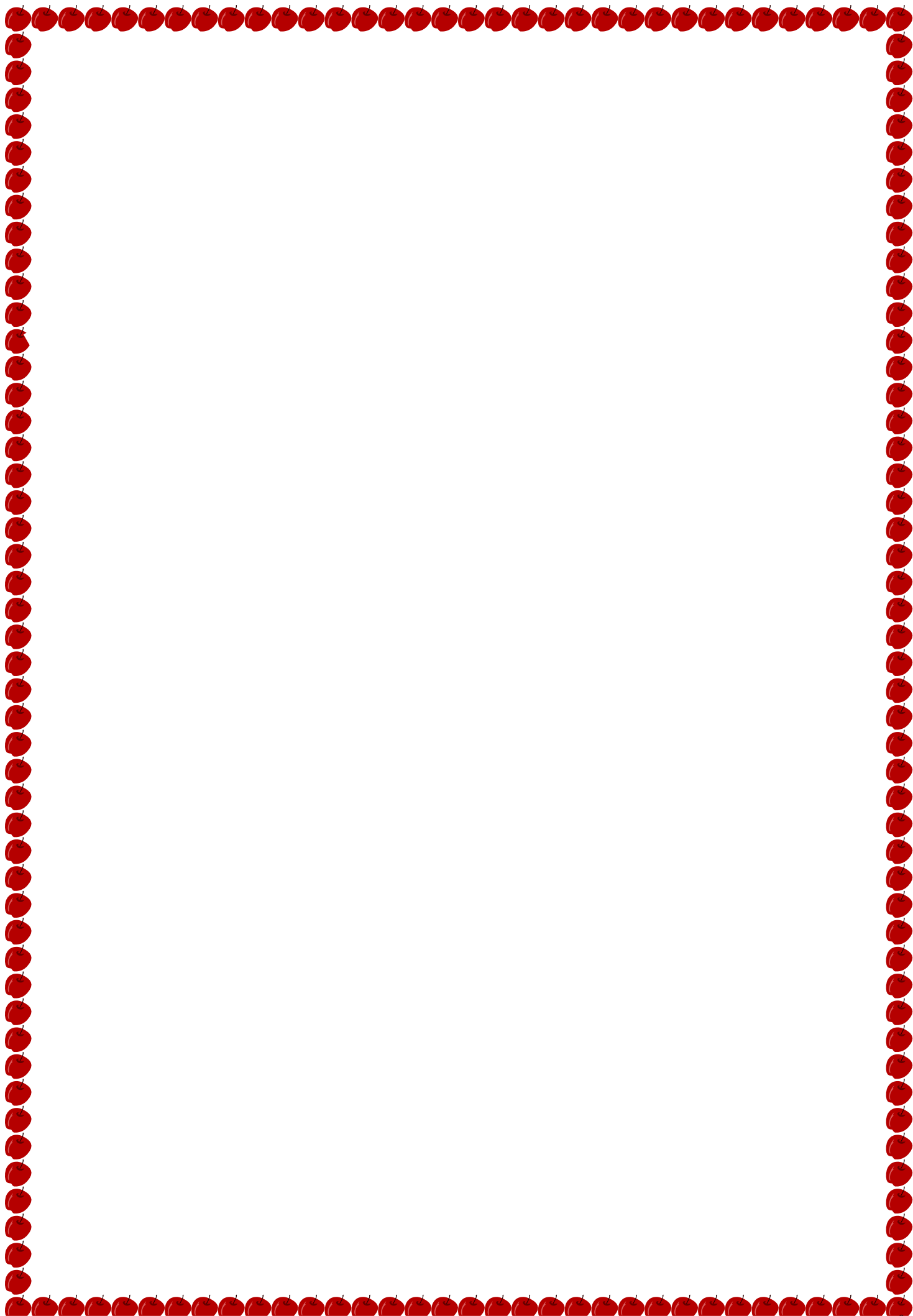
מִמָּךְ יִהְיוּ כְּמוֹתֶיךָ.



הפרי והתוצרת



העבר קו בין הפרי לתוצרתו



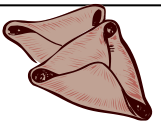
דין קדימה בברכות

מאכלים רבים בארוחה
ולכל אחד ברכה שונה.
נבחר ונברך לפי הסדר הבא:



1. המוציא לחם מן הארץ
2. בורא מיני מזונות
3. בורא פרי הגפן
4. בורא פרי העץ
5. בורא פרי האדמה
6. שיהכל נהיה בדברו

על מה תברכו תחילה ? הקיפו בעיגול.

			1.
			2.
			3.
			4.

הדבק את התמונות לפי פורמטן

מסגרות ימינה ושמאלה

כחול, צהוב, אדום, ירוק

על המסגרות ועל המסגרת

פורמט המסגרת

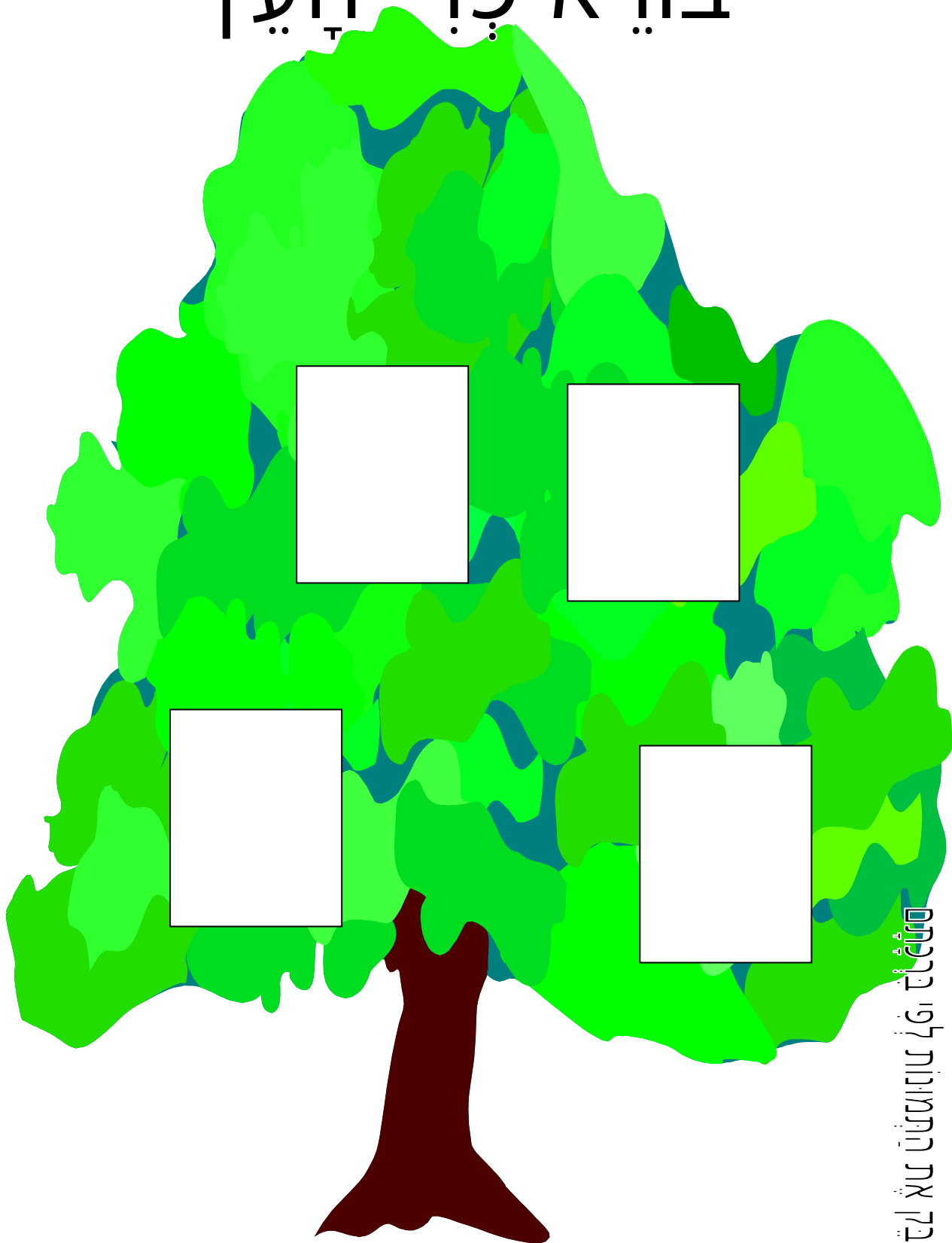
בֹּרֵא פְּרִי הַגָּפֶן



הַדְבִּיק אֶת הַתְּמוּנֹת לְפִי הַכֻּתָּם

עַל הַגָּפֶן וְעַל פְּרִי הַגָּפֶן

בֹּרָא פְּרִי הָעֵץ

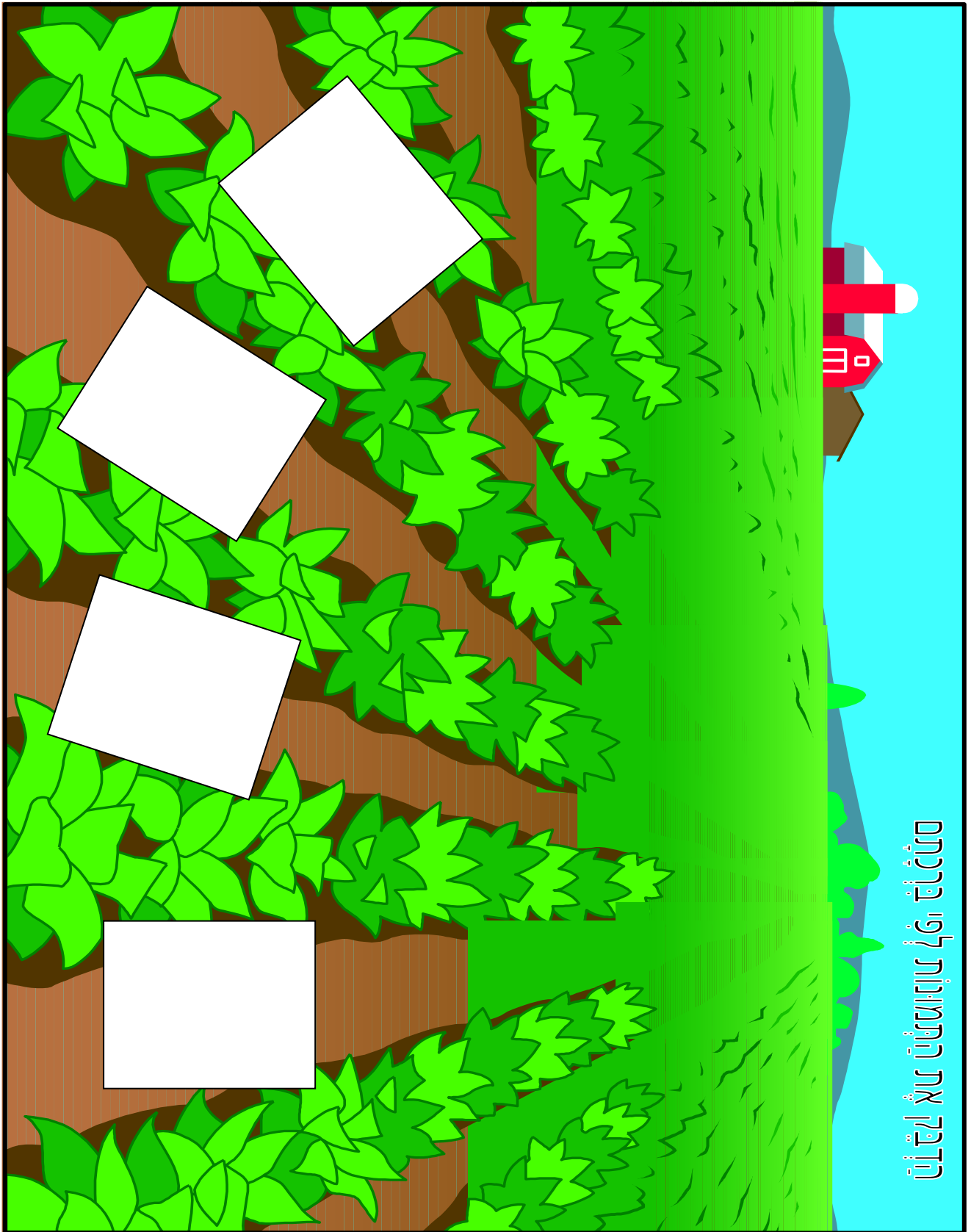


הדבק את התמונות לפי בקשתם

עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ

בֹּרָא נִפְשׁוֹת

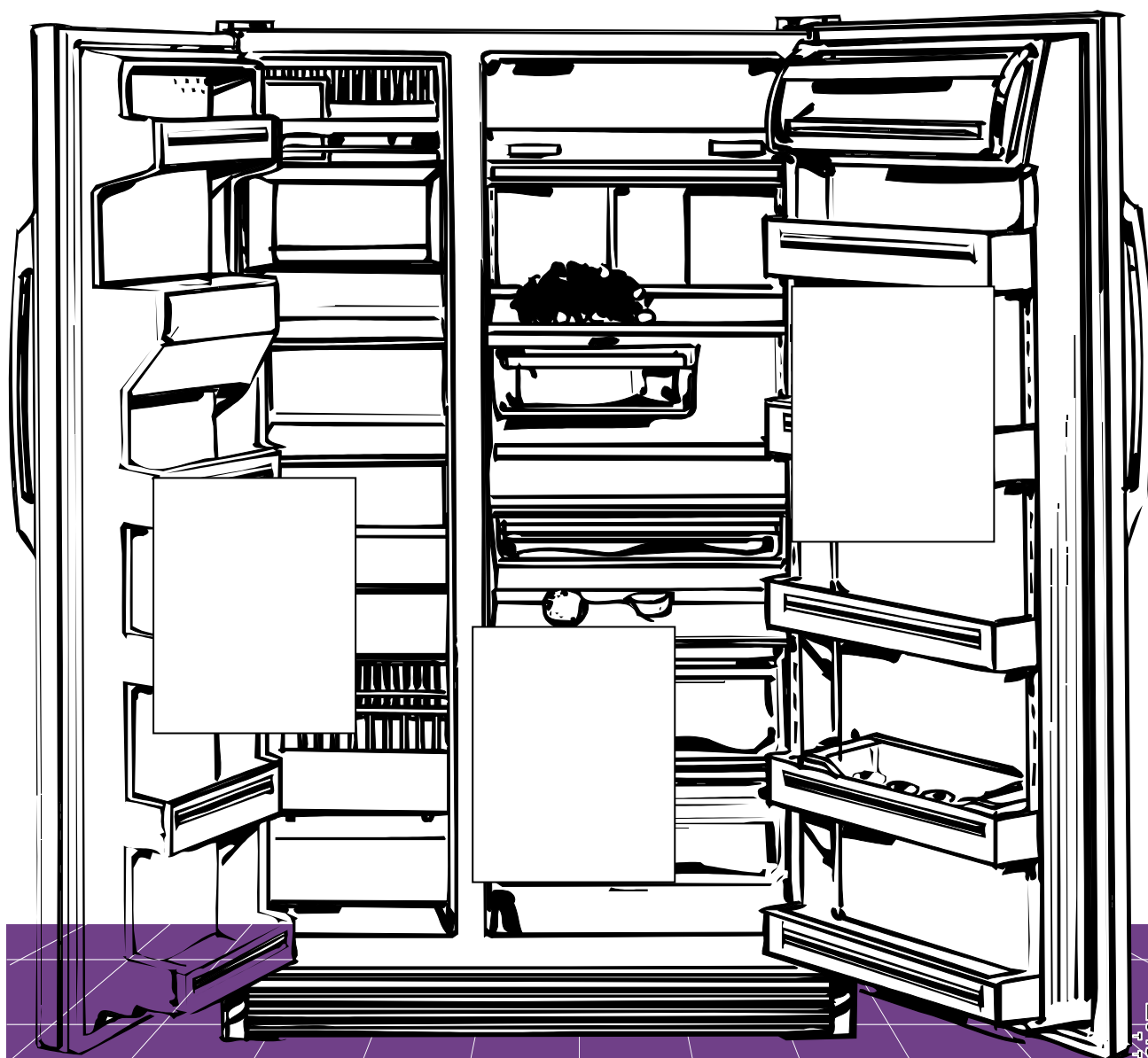
בּוֹרָא פְּרִי הָאָדָמָה



הַדְבִּקוּ אֶת הַתְּמוּנֹת לְפִי בְּרִכְתֵּם

בּוֹרָא נֶפְשׁוֹת

נְשֵׁה־כָּל נְהִיָּה בְּדַבְּרוֹ



בּוֹרָא נְפָשׁוֹת

הַדְבִּקוּ אֶת הַתְּמוּנֹת לִפְיֵהֶם

בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת



1. לְאַחַר אֲכִילַת כֶּזֶית פֶּת (לֶחֶם)

נִבְרָךְ בְּרַכַּת הַמָּזוֹן.



2. לְאַחַר אֲכִילַת מִיְנֵי מַזֹּנוֹת

נִבְרָךְ בְּרַכַּת מַעֲיֵן שְׁלֹשׁ – עַל הַמַּחֲיָה וְעַל הַפְּלִפְלָה.



לְאַחַר שְׁתֵּית יַיִן

נִבְרָךְ בְּרַכַּת מַעֲיֵן שְׁלֹשׁ – עַל הַגָּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגָּפֶן.



לְאַחַר אֲכִילַת פְּרוֹת מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים

נִבְרָךְ בְּרַכַּת מַעֲיֵן שְׁלֹשׁ – עַל הָעֵץ וְעַל פְּרֵי הָעֵץ.



3. לְאַחַר אֲכִילַת שְׁאֵר הַמֵּאֲכָלִים אוֹ שְׁתֵּית מִשְׁקִים

נִבְרָךְ בְּרַכַּת בּוֹרָא נִפְשׁוֹת.



בְּרָכָה וְאַחֲרוֹנָה

וְאַחֲרוֹנָה

גִּזְרֵי וְהַדְּבָק בַּחֲלֵק לְמִטָּה, אֶת הַבְּרָכָה הָאַחֲרוֹנָה

בּוֹרָא
פְּרִי
הַגִּפּוֹ

בּוֹרָא
מִיְּנִי
מִזְנוֹת

הַמוֹצִיא
לֶחֶם מִן
הָאָרֶץ

שְׁהַכֵּל
נִהְיָה
בַּדְּבָר

בּוֹרָא
פְּרִי
הָאֲדָמָה

לֹא
בּוֹרָא
מִשְׁבַּע
פְּרִי
הָעֵץ
ת

בּוֹרָא	פִּירוֹת
פְּרִי	מִשְׁבַּע
הָעֵץ	ת

בְּהַצֵּלָה

דיני קדימה בברכות

הדיק את הברכות לפי סדר קדימתם

2

1

4

3

6

5

בְּהַצֵּלָה

דיני קדימה בפרות

הדיק לפי סדר אכילת פרות 'שבעת המינים'

2

1

4

3

5

בְּהַצֵּלָה

שאלות בנושא ברכות

1. הקף בעגול את המאכלים שברכתם "המוציא לחם מן הארץ"?

עוף	לחמניה	לחם	פטריות	מצות	חלה
					

1. הקף בעגול את המאכלים שברכתם "בורא מיני מזונות"?

פופקורן	ציפס	עוגה	בייגלך	גבינה קשה	עוגיות
					

1. הקף בעגול את המאכלים שברכתם "בורא פרי הגפן"?

בירה	מיץ ענבים	מיץ לימון	חלב	קולה	יין
					

1. הקף בעגול את המאכלים שברכתם "בורא פרי העץ"?

תפוז	קיווי	גזר	תות שדה	פלפל	תפוחים
					
עגבניה	משמש	ברוכית	דבדבן	תפוח אדמה	אגס
					

1. הקף בעגול את המאכלים שברכתם "בורא פרי האדמה"?

ברוב	אבוקדו	תירס	מלון	ענבים	אננס
					

1. הקף בעגול את המאכלים שברכתם "שהכל נהיה בדברו"?

מלפפון	ביצה קשה	גלידה	בטנים	חביתה	דג
					

איזה בִּרְכָה ראשונה מְבָרְכִים עַל: - הַקָּף אוֹתָן בְּעֵגוּל

א. אָבוּקָדוֹ

ו. בִּיצָה

1. בורא פרי העץ



2. בורא פרי האדמה

3. שהכל נהיה בדברו

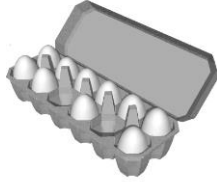
16. בורא פרי

האדמה

17. בורא פרי הגפן

18. שהכל נהיה

בדברו



ז. שוקולד

19. שהכל נהיה

בדברו

20. בורא פרי

האדמה

21. המוציא לחם מן

הארץ



4. בורא פרי העץ

5. בורא פרי הגפן

6. שהכל נהיה בדברו



ג. גָּזֶר

7. בורא פרי האדמה

8. בורא פרי הגפן

9. שהכל נהיה בדברו



ח. תות שדה

22. בורא פרי

האדמה

23. המוציא לחם מן

הארץ



ד. עוגה

10. בורא פרי האדמה

11. בורא פרי הגפן

12. בורא מיני מזונות



ה. אַנַּס

13. בורא פרי האדמה

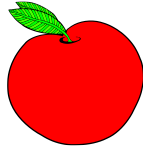
14. בורא פרי הגפן

15. שהכל נהיה בדברו



ט. לֶחֶם





28. בורא פרי
האדמה
29. בורא פרי העץ
30. שיהכל נהיה
בדברו

25. בורא פרי
האדמה
26. בורא פרי הגפן
27. המוציא לחם מן
הארץ

י. תפוח עץ